

ב מ ע ר ק ה

א פ ק י ה מ ל ח מ ה

עם צאת השנה הראשונה למלחמת העולם הנוכחית, מתברר לנו, שעדיין עומדים
אנו אך בראשית המלחמה. אמנם, מעצמות הציר מתכוננות להתקפת-נצחון במשך
החדשים הקרובים, בטרם יספיקו העמים האנגלו-סכסיים לגייס את מלוא כוחם האנושי
והחמרי; אולם אם התקפה דחופה זאת לא תצליח — וכולנו מקוים שהיא לא תצליח —
הרי תדרשנה שנים מספר בשביל להכריע את גרמניה הנאצית ובעלי-בריתה.
בתכונת ההתאזרות הממושכת אצור כוחה של האימפריה הבריטית. וינסטון
צ'רצ'יל וראשי הדומיניונים לא הבטיחו לעמם נצחון קל ומהיר. וכשדברו, עוד בחדשי
ההאבקות הראשונים, על תקופת מלחמה של ארבע-חמש שנים, לא היו אלה דברי-
מליצה, אלא מעין סיכום לחישובי-כוחות ותכניות-עשייה. ואכן, תכניות המלחמה
הבריטיות מחושבות לזמן-רב. ההלואות האנגליות הממשלתיות להרחבת תעשיית-הזיון,
שניתנו לחברות קנדיות ואמריקאיות, באו בתנאי, שהייצור המורחב יתחיל לא
יאוחר מראשית 1942; הגדלתו הניכרת של הצבא ההודי התחילה אך במאי
ש. ז., ועיקר התוצאות, מבחינה כמותית ואיכותית, יושג בשנות 1941/42; המאמצים
לאימון צבא רגלי גדול ולהרחבת תעשיית המטוסים באמריקה מתפתחים בהדרגה,
ולפי הידיעות שנתפרסמו, יגיעו כל אלה לדרגת כוח מכריע במשך שנתיים ימים בקירוב.
לאחר עשרים שנים של שלום יחסי, 1919—1939, הננו עומדים, איפוא, בפני
תקופת שנים של מלחמה. וכשם שהשלום הופסק בשעתו ע"י גילויי מלחמה, כן
תשובץ גם מלחמת העולם הנוכחית, מזמן לזמן, בהפסקות של שקט. ואמנם כך היה
מהלכה גם עד כה. לאחר הקמפניה הפולנית בספטמבר 1939 באה הפסקה של ששה
חדשים, והמערכה השניה נפתחה ב 8 באפריל 1940, עם ההתקפה הגרמנית על
סקנדינביה. מערכה זו ארכה כחדשים, ונגמרה עם כניעת צרפת באמצע יוני. ושוב

שרר שקט יחסי בחזיתות המשוערות, במשך רבע שנה. והמערכה השלישית החלה בהפצות ההמוניות על לונדון באמצע ספטמבר זה.

אולם הפסקות-שקט אלו, שודאי תחזורנה פעם בפעם ואולי גם תארכנה, אינן אלא מכשירי מלחמה איומים. בהן יחושלו כלי ההתקפה למהלומות מכריעות יותר: יכוון מחדש הייצור התעשייתי לצרכי המערכה הבאה, ותזורז פעילות הלחץ הדיפלומטית — עד שלא תשאר עוד בעולם אף אומה אחת נייטרלית חשובה. דוקא ההפסקות, הן המאפשרות אריכות-ימים למלחמת ההרס העולמית, והן עצמן הן פונקציה של המלחמה הטוטלית. אוי לאותה אומה, שתִּרְפֶּה את מתיחותה המלחמתית בתוך ערפלי השקט המדומה. צרפת נתנה דוגמה מחרידה לכך.

2.

בהמשך — לחמה יחשלו וישכללו ייצי הצדדים את מיני הנשק השונים. יש לשער, שיופיעו כלי-זין חדשים ודרכי התקפה מפתיעים, וכל צד חייב להיות מוכן לחידושי נשק גם מצד האויב. אכן, את דבר „הנשק הסודי“ עלינו להבין ביתר הרחבה, מעבר למשמעותו התכנית של מושג זה. אם נסתכל בתשומת לב לחידושיהם הצבאיים של הנאצים, כגון האופרציות האִמְפִּיביות בנורוגיה ופעולות הצנחנים בהולנד, נראה, שהצלחתם נקבעה לא מעט ע"י חידושים בשטח התעמולה, באופני הארגון המפלגתי ובדרכי ההשפעה החברתית. בלי שיטת ההרדמה הפציפיסטית, בלי קוויסלינגים ומוֹסְרֵטִים, ובלי חידושי הדימגוגיה הסוציאלית לא היו הפלישות הנאציות מצליחות כל כך, כאשר הצליחו בנורוגיה, הולנד ובלגיה. ולולא סיועם של לֵנֶל, דוריו וקֶשֶן, ספק אם היתה צרפת מתפרקת כל כך מהר מנשקה.

וההתקפה התעמולתית של מעצמות הציר (או „המשולש“) רחוקה עדיין משיאה. היטלר גילה לא אחת, בהכרזותיו ובשיחותיו, מהו נשקו העיקרי במלחמתו עם האומות הדימוקרטיות — „אני יכול להשיג את מטרתי רק ע"י מהפכה עולמית“; הוא ילאים את המשק, יקיף את כל בטויי-החיים של האומה הגרמנית (והאומות הכבושות) בתכניות ממלכתיות מרתקת, ויכריז ש„זהו הסוציאליזם החדש“. אין לו „כל דעות בורגניות קדומות“ שימנעוהו מעשות זאת — כך הכריז הפיהרר פעם בפעם — והוא משוכנע „שמהפכה סוציאלית תתן לו כוחות בלתי-צפויים“. בכוח הדימגוגיה של „הסוציאליזם החדש“ ישתדל, איפוא, להכניס אי-אמון ופירוד-לבבות בעמים הדימוקרטיים. עוד בשנת 1934 קיוה להכריע את צרפת „על ידי פילוגה הפנימי העמוק“.* כוחו של הנאציזם לתעמולה בין-לאומית הוא בזיוף שטני של אידיאלים אירופיים גדולים ובסיגולם לצרכי אונאת המונים מודרניים. הנאציות משתמשות בקסמן המושך של כמה סיסמאות חברתיות כבירות של המאה הנוכחית, מכניסה בהן כוונה השונה ביסודה מתוכנן המקורי, ומצַרְפֶת לכך את ההבטחה לספק — אגב הגשמת

* כל הציטטות לקוחות מספרו של הרמן ראושנינג: „שיחות עם היטלר“.

הסיסמאות — את יצרי הנקמה והאגריסיביות, הצפונים בלבות המוני-אדם. כך השתמשו הנאצים, בשנים הראשונות לפעולתם, בסיסמת ההגדרה הלאומית העצמית, כדי לעורר התמרמרות צדקנית בהמוני הגרמנים לגורל בני-עמם אשר מעבר לגבול, ולפרק אחר כך בתוקף הסיסמה הזאת כמה מדינות לאומיות עצמאיות. וכך עושה הנאציות כעת בקנה מדה עולמי באידיאל הסוציאליסטי. היא לוקחת ממנו את הקליפה — את הלאמת המשק ואת התכניתיות הממלכתית — וממלאה אותה תוכן, המתנגד תכלית-ניגוד לכל האידאלים ההומניסטיים של הסוציאליזם: משטר עבדים במקום חרות רבה, דיקטטורה פקידותית-מפלגתית במקום הנהלה עצמית, טמטום טוטליטרי במקום תרבות עשירת-גונים. ודאי, הנאציות הורסת את המשטר הרכושני, אך בכוח סיסמה מצודדת זו היא מקימה משטר חיים אפל ממנו לאין-ערוך.

כדי שהאומות הדימוקרטיות תוכלנה להגן על עצמן בפני פתויי „סוציאליזם חדש“ זה, וכדי שתצלחנה לחסן מפני חדושי הדימגוגיה הסוציאליט עמים פרימיטיביים יותר, חייבות הן, בעצם ימי המלחמה, לגלות ביתר-שאת את עיקרי המקורות של מהותן הרוחנית. מבחינה זו יש לומר, כי התחדשותן הרוחנית והסוציאליט של הדימוקרטיות היא מכשיר-לנצחון ותנאי לנצחון כאחד. הערכים ההיסטוריים של תרבות-המערב — חופש המצפון, חירות היחיד, ריסון השלטונות, אחריות סוציאליט בעד הפרט החפשי וכיוצא באלה — צריכים להתגבר בהכרת העמים הדימוקרטיים, לקבל חיוניות נמרצת יותר, ולשמש בידיהם קנה-מדה נאמן להערכת הדימגוגיה הטוטליטרית, היוצאת למסעה. וגם הנוער העברי זקוק לקנה-מדה זה.

3

גורלו של העם העברי קשור קשר לא ינותק בעמים הדימוקרטיים, העומדים במערכה נגד המעצמות הטוטליטריות. במרכזה של מערכה זו נצבות שתי האומות האנגלו-סכסיות הגדולות (אם כי אחת מהן עודנה לפי שעה בבחינת „בלתי-לוחמת“). ואין זה מקרה שספירת השפעתן של האומות האלו קובעת גם את גבולות השטח, בו יכולים היהודים לחיות חיים חפשיים פחות או יותר. כל פעם שאיוו ארץ נשמטת מצינורות ההשפעה הבריטית או האמריקנית, מיד מועמדת היהדות שלה בסכנת כליה. אם כי צורות שונות לכליה זו: פעמים כרוכה בה השמדה פיסיט ממש, ופעמים פירושה גירוש המוני, ויש שהיא מאיימת בשמד לאומי-רוחני. שנת ה'ת"ש נתנה לנו דוגמאות רבות לתהליך זה. מרכזי-גולה מפוארים נהרסו, קבוצים עברים גדולים נעקרים משרשיהם הרוחניים, ובנוגע לשארית אפשר לומר, כי תחום התפשטותה של הציונות המדינית בגולה מזדהה כמעט כליל עם ספירת ההשפעה האנגליט-האמריקנית.

עוד סבל-מלחמה ממושך לפנינו, ואיש לא יוכל להתנבא על תהפוכות-המערכה. גורל האומה בשנים הבאות להאבקות-האיתנים עודנו לוט ערפל, ולא כל אמצעי הגנתה העצמית ברורים לנו כיום. אולם, כאמור, ברור לנו, כי גורלנו קשור קשר

אורגני בנצחונן של האומות האנגלו-סכסיות. כגדול היסורים כן יהודקו הקשרים. ואין דרך אחרת: העם העברי יוכל להתקיים קיום אנושי ולבנות את ביתו רק במסגרת תרבות-המערב שנתחשלה. מעבר לנצחון הטוטליטרי — תשכון החשכה.

4.

לקראת תקופת המלחמה הארוכה — בין שתמשך מתוך קרבות-דמים ובין מתוך הסנאה של שקט — חייבת הנהגת כל עם לכנס את מרצה של האומה בדפוסים המיוחדים לתקופה זו. והדברים אמורים לא רק בנוגע לשטח ההתגוננות עצמה, כי אם ביחס לכל מסכת החיים הלאומיים.

החנועה הציונית בגולה, ואף הישוב העברי בארץ, לא הסתגלו עדיין למהלומת מלחמת-העולם, וטרם הספיקו לקבוע צינורות-פעולה תכליתיים לשנות המלחמה. ואלה צריכים בהכרח להיות שונים מדרכי-הפעולה של ימי-השלום. נחוצה כאן העזה מרחיקה-ראות ויוזמה ראשונית בשטחי חיים שונים.

הגבתו הראשונה של הישוב על המלחמה היתה בשטח ההתגייסות. כחמשת אלפים מיהודי ארץ-ישראל התנדבו לצבא הבריטי. אך האיטיות וההדרגיות שבגיוס זה הסתירו מעיני רבים את משמעותו האמתית, ואת רמזי-ההיקף האצורים בו. הארץ הזאת תועמד בקרבתן של מערכות גדולות, ואולי — במשך הזמן — בקרבת מערכות המלחמה המכריעות. א"י ומצרים הן סמוכות לעורק האימפריאלי העובר דרך הסואץ; יתר על כן, הן גם הבסיס היבשתי הקרוב ביותר שנמצא ברשותה של בריטניה בסמוך לקונטיננט האירופי. מכאן חשיבותן הגדולה לדרגות המלחמה המאוחרות. ההאבקות העקשנית שתתחולל מסביב לכברת-עולם זו תתבע מהארץ, מדי פעם בפעם, כוחות נוספים לעזרת הצבא הבריטי, הן כוחות לוחמים והן כוחות-עזר מקצועיים. ויותר משתפעל כאן מגמת השיתוף האנגלית-היהודית, ימריץ לכך הצורך המלחמתי. האופי הבלתי-מפגין של הגיוסים העברים הראשונים מקל מבחינה ידועה על גידולו של המפעל. השתתפותה של ארץ-ישראל בחזית המלחמה תגיע בהמשך הזמן לעשרות אלפים. ועלינו להסיק מזה את המסקנות הדרושות, ולא רק בשטח המדיני כי אם גם בשטח האירגוני והחינוכי: ביחס לתיכון כוחות-העבודה בישוב, ביחס להכשרתן של הסתדרויות-הנוער, ובענין הדאגה לחומר האנושי היקר שיתרכז בגדודים.

אף בשטח המשקי מחייבת תקופת המלחמה אורינטציה חדשה ומהירה. אם לא נצליח לכוון את המשק העברי בארץ לצרכי המלחמה, ספק אם נמלט ממצבים כלכליים חמורים מאוד. ואין להסתפק בשורות לצרכי המלחמה הקימים, אלא יש לתכונן תכניות לקראת התפתחות ענייני-המלחמה בשנים הבאות. האנשים האחראים לכלכלתו של הישוב חייבים ללמוד את סכויו של משק המלחמה הבריטי במזרח התיכון ולגלות בו כל סעיף וסוג שניתן במשך הזמן להתמלא ע"י תוצרת ארץ-ישראלית; ויש לכלול בזה גם תוצרת חדשה, התובעת מנגנון תעשייתי ומקצועי נוסף לפיתוחה.

הארגון החלוצי בגולה אף הוא חייב ללבוש צורות חדשות במשך שנות המלחמה. איגודי מתנדבים יהודים ליחידות צבאיות ותכניות ישמשו זמן לא-מעט כמסגרות נאותות לקליטת המרץ החלוצי בתפוצות החפשיות. תנועת התנדבות זו לעזרתם של בעלי-הברית יש להכין ע"י עבודה חינוכית יסודית, ולא מתוך חשבון-להצלחה במשך שבועות וחדשים מעטים. לא משרדי-גיוס ועלוני תעמולה ימלאו את התפקיד המלכוד, אלא הדרכה ציונית-רוחנית מעמיקה. נשימה ארוכה במקצת לא תהיה כאן כסתירה לחוש הזמן: ההכרעות של סוף המלחמה תהיינה לא פחות חשובות מהכרעות השנה הקרובה. והחינוך הציוני יִצָּזר ויזורז, ודאי, במרוצת הימים בלהבות המלחמה ובדמויות צלליה המבהילים. הלהבות תשתלהבנה לכל צד והצללים יארכו מאוד, ומתוך ביעוטי מלחמה זו, היחידה במינה, יובלט בכוח-איתנים, לעיני הדור העברי בתפוצות, הגורל המיוחד של ישראל בעמים. בהתרחב הדלקה תתפוררנה הרבה מחיצות מלאכותיות ותתפקענה קליפות ההסתגלות הגלותית, המדכאות את המרץ הלאומי החבוי.

ובדרך זו תחודש אולי הרוח הציונית בגולה, אשר הוכרחה למעמקים עם הזעזועים הראשונים של מוסדי-העולם. אכן הזעזועים האלה עומדים להתגבר ולהקיף את הכל. העולם הישן והעולם החדש ישולבו, כנראה, במערכה אחת. וכשלא תהא עוד כל אפשרות לשום תפוצה יהודית לעמוד מהצד, כשלא תהא עוד היכולת להעמיד פנים של תבונה מתוך השתמטות, ולהתרברב בדאגה לנצח ישראל, מתוך חוסר אחריות למבחנו הגורלי לעת כזאת — בוא יבוא תור המעשים. ליום זה עלינו להתכונן.

חנה סוכות, ה'תשי"א